»Du løber heller ikke maraton i et par gamle træsko«

Af Jørgen Kragsig Olesen
Fagdyrlæge, Kvæg
Kvægdyrlægerne Midt, Dyrlæger & Ko

Klovsundhed: På Sommerbjerg med 800 køer er klovpleje en daglig rutine, og det giver rigtig gode resultater.

På Sommerbjerg I/S mellem Silkeborg og Herning er klovsundheden forbedret markant. For cirka 10 år siden valgte man at omlægge klovplejen for gårdens cirka 800 køer til en daglig rutine. Vigtig for denne omlægning var et tæt samarbejde med klovbeskærer – i dette tilfælde en af gårdens ansatte.

Den tætte tilknytning til klovbeskærer har styrket motivationen mod at opnå fuldstændig effektiv forebyggelse og et hundrede procent helbredelse.

Klovpleje, som en del af den daglige rutine, er et forsøg på at læse koens tanker. Det kunne være: »Hvis jeg skal præstere +10.000 kg mælk om året, så har jeg brug for, at du hele tiden forestiller dig dine egne fødder i mit sted. Du vil ikke løbe en maraton i et par gamle træsko. Altså skal 'fodtøjet' være i orden hver dag«.

Klovpleje i sammenhæng

I mange besætninger er der meget fokus på forbrugt tid pr. ko og antal køer pr. beskæringsdag. På Sommerbjerg ser vi til gengæld effekten af at vægte kvalitet og effekt af beskæringen fremfor tid pr. ko og køer pr. dag. I Dyrlæger og Ko er vi bevidste om potentialet i at forbedre klovsundheden, herunder hvilken tilgang til klovpleje der lægges for dagen. Din klovbeskærer kan hjælpe dig hele vejen frem til en besætning uden halthed. Du skal bare turde sætte ord på, hvilken kvalitet og effekt du forventer af klovplejen.

I Dyrlæger og Ko ser vi den haltfrie ko som målet. For at opnå dette mål er klovbeskæreren en afgørende partner i besætningen. Han/hun skal hjælpe dig med at

Undervisning: *Nick Bell instruerer i klovpleje.*

En *af Mads Helms medarbejdere, Peter, står for arbejdet med klovpleje. Han står for udvælgelse af til klovpleje, klovpleje i boks, fjernelse af forbindinger og klovsko, klovvask i malkestalden, tilpasning af udstyr og registrering i DMS.*

Dyrlæger & Ko består af 28 kvægpraksis og knap 125 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i knap 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 50% af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på **www.dyrlaegerogko.dk** eller på **www.facebook.com/dyrlaegerogko**

opnå en haltfri besætning. Det kræver, at klovplejen ses ind i en daglig sammenhæng og rutine.

Tænk langsigtet

Klovplejen hos Mads Helms på Sommerbjerg bestod for 10 år siden hovedsagelig af tre årlige besætningsbeskæringer. Da en af Mads Helms' medarbejdere, Peter, udviste særlig interesse for klovpleje, opstod idéen om at gøre klovplejen til et dagligt gøremål. Peter har siden fulgt den danske klovbeskæreruddannelse og efterfølgende deltaget i flere kurser og workshops både i Danmark og udlandet. Peters funktioner omkring klovsundheden omfatter alle aspekter fra udvælgelse til klovpleje, klovpleje i boks, fjernelse af forbindinger og klovsko, klovvask i malkestalden, tilpasning af udstyr og registrering i DMS.

Hver gang en ko kommer igennem klovboksen til klovpleje, indtaster Peter beskæring og diagnose. Evaluering af klovsundheden indgår som en naturlig del af Kvægdyrlægerne Midts rådgivning på Sommerbjerg.

Erfaring og ny viden

Sommerbjerg lagde i november 2019 lokalitet til en workshop for dyrlæger i praktisk og teoretisk klovpleje med Dr. Nick Bell, University of Nottingham. Dr. Bell argumenterede blandt andet for en dybere og bredere aflastning af såleknusningsstedet end den traditionelle anbefaling i Danmark. På Sommerbjerg valgte de at følge anbefalingerne fra Nick Bell, hvilket de oplever som en forbedret metode.

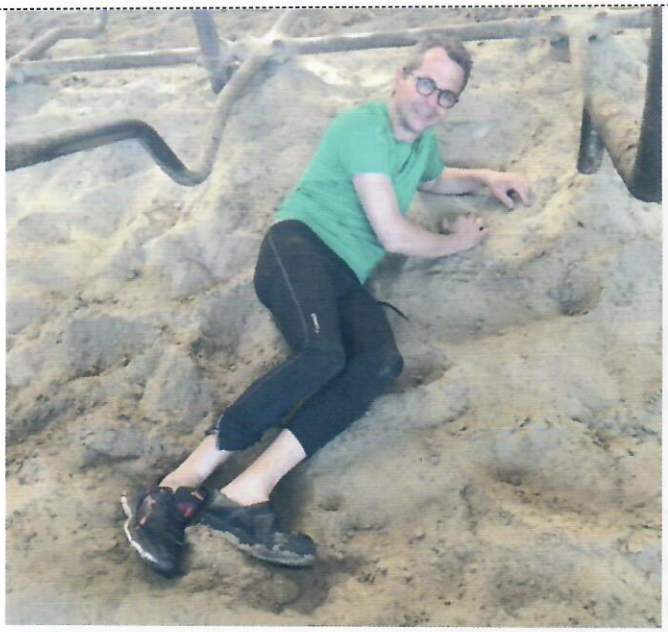

Klar: *Fodtøjet skal være i orden, hvis man skal løbe et marathon eller producere masser af mælk illustrerer dyrlæge Jørgen Kragsig Olesen. Foto: Privat.*

Strategiændring

Gennem de seneste to år udføres der rutinemæssig vurdering og tilpasning i klovboks efter følgende plan:

1. *50 dage efter kælvning (tidligere 100 dage efter kælvning)*
2. *150 dage efter kælvning*
3. *60 - 80 dage før forventet kælvning*
4. *køer med afvigende klovform/ stilling eller synlige haltheder.*
5. *Seneste 12 måneder er der registreret 2.900 beskæringer på 961 køer*

Derudover vaskes og sprayes (kalk, vand, sæbe) klove på alle køer hver tirsdag i malkestald. Der er ikke anvendt klovbad i tre-fire år.

Ændringen af strategi for klovpleje fra 100 dage efter kælvning til 50 dage efter kælvning + igen 150 dage efter kælvning har indvirket positivt på køernes fri bevægelighed samtidig med, at registrerede klovlidelser er mildere end tidligere, så de fleste klovlidelser normaliseres efter blot en tur i klovboksen. Denne oplevelse understøttes af klovregistreringerne de seneste tre år, hvor der ses en kraftig reduktion for næsten alle hornrelaterede lidelser og nydannelser i klovspalten (tabel 1). Der er ikke fundet nekrose i spidsen (tåen) af kloven i flere år. Digital dermatitis ligger stort set uændret hos omkring 15 procent af køerne.

For de hornrelaterede lidelser såleblødning og sålesår er der årstidsvariation med højest forekomst i perioden september – december. Denne variation er set gennem flere år i besætningen.

Dagligt gøremål

Stabil bevægelse uden smerte er et kardinalpunkt for god dyrevelfærd, produktion og økonomi. Vi anbefaler, at klovplejen starter ved opdrættet, og, at klovpleje tænkes ind som et dagligt gøremål. Det vil i mange besætninger kunne kombineres med forebyggende klovpleje mindst hver 3. uge af udvalgte grupper.

Tag en snak med din dyrlæge og klovbeskærer om mulighederne og overvej, hvor du og dine medarbejdere kan supplere indsatsen.

Diagnose	Juli 2017 - August 2018	%	Juli 2019 – August 2020	%
Dobbeltsål	2,3		0,2	
Hul Væg	6,2		2,2	
Såleblødning (svær)	9,7		2,2	
Sålesår (mild)	4,9		2,2	
Sålesår (svær)	1,8		2,8	
Nydannelse i klovspalte	4,3		1,9	

Tabeltekst

Fakta

- Sommerbjerg ejes af Mads Helms. Besætningen består af 820 økologiske køer, hvoraf ca. 25 procent er krydsninger mellem holstein, skandinavisk rød og montbelliarde. Øvrige 75 procent er renracede holstein. Ydelsesesniveauet er ca. 11.000 kg EKM/årsko. Der malkes to gange dagligt.
- Siden strategien for klovpleje blev ændret, er der også sket en stigning i køernes gennemsnitlige levealder fra 4,2 til 4,4 år. Tilsvarende er malkeår/ko øget fra 2,8 til 3,4. Endelig er livsydelse/ko øget fra 28.080 til 36.006 kg EKM/ko.